

Küresel Kriz Çerçevesinde Katılım Bankalarının ve Ticari Bankaların Mali Performanslarının TOPSİS Yöntemiyle Analizi*

Hülya ÇAĞIRAN KENDİRLİ**
Selçuk KENDİRLİ***
Yasemin AYDIN****

Alınış Tarihi: 26 Haziran 2018

Kabul Tarihi: 29 Kasım 2018

Öz: Bu çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren Katılım Bankaları ve Ticari Bankalar analiz edilmiştir. Bankaların kriz öncesi dönemi (2005-2008), kriz dönemi (2008-2011) ve kriz sonrası dönemi (2011-2015) verileri kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamına toplam 13 banka (3 Katılım Bankası, 10 Ticari Banka) alınmıştır. Bankaların mali performansları dönem dönem değerlendirilmiştir. Bu dönem içerisinde varlığı görülen Bank Asya faaliyetlerinin sonlandırılmasından dolayı değerlendirilme dışında bırakılmıştır. Analizde kullanılan mali veriler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Türkiye Bankalar Birliği (TBB), Türkiye Katılım bankaları Birliği (TKBB) ve ilgili internet sitelerinden alınmıştır. Bankaların performansı çok kriterli karar verme yöntemlerinden TOPSİS yöntemiyle ölçülmüştür.

Çalışma sonucunda Türkiye’nin diğer ülkelere bakılarak beklenenden daha iyi performans gösterdiği bunun nedeninin de 2001 krizinde yaşanan olumsuzluklardan sonra önlemlerini almış olmasıdır. Bankalara bakılacak olursa küresel kriz öncesinde ve küresel kriz sonrasında ticari bankaların mali performansları başarılı olurken, küresel kriz döneminde katılım bankalarının performanslarının iyi olduğu gözlemlenmiştir. Kriz öncesinde ya da kriz sonrasında ticari bankaları ilk sıralarda görünürken, kriz yılında (2008) katılım bankalarının daha iyi performans gösterdiği, mali değerleri bakımından daha karlı olduğu göze çarpmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Performans, Ticari Bankalar, Katılım Bankaları, TOPSİS

Financial Performance Analysis of Participation Banks and Commercial Banks with TOPSIS Method within the Framework of the Global Crisis

Abstract: In this study, Participation Banks and Commercial Banks were analyzed which ones are operating in Turkey. Analyzes were made using data belongs the pre-crisis period (2005-2008), crisis period (2008-2011) and post-crisis period (2011-2015) of the banks. A total of 13 banks (3 Participation Banks, 10 Commercial Banks) were included in the study. The financial performance of the banks was evaluated periodically. Bank Asya, which had been in existence during this period, was excluded from the evaluation due to the termination of its activities. The financial data used in the analysis were obtained from Banking Regulation and Supervision Agency (BDDK), Turkish Banking Association (TBB), Turkey Participation Banks Association (TKBB) and related internet sites. Banks' performance is measured by the TOPSIS method, which is a multi-criteria decision-making method.

As a result of the study, Turkey has been performing better than expected from other countries because of the precautions after the negativities in 2001 crisis. It is observed that the performances of the participation banks in the global crisis period are good when the financial performance of the commercial banks is successful before the global crisis and after the global crisis. Before and after the crisis, commercial banks seemed to be in the first place, but in the crisis period (2008), the participation banks are performing better and are more profitable in terms of their financial value.

Keywords: Financial Performance, Commercial Banks, Participation Banks, TOPSIS

** Dr. Öğr Üyesi, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

*** Doç. Dr. Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü

**** Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi

I.Giriş

Mali sistem ve bununla ilgili yapıyı oluşturan bankalar, halkın paralarını kullanmasında aracı olan kuruluşlardır. Milattan Önce (M.Ö.) 3500 yıllarına kadar gitmektedir. Türkiye’de bankacılığa ticari açıdan bakıldığında, tarihteki ilk bankaların tapınaklar, bankacılarında din adamları olduğu söylenmektedir. Bunun nedeni de halkın paralarını güvenli yerde tutmak için tapınaklara emanet etmesi ve din adamlarının bu paraları borç vererek işi ticarete dökmesiyle oluşmuştur. Böylece zamanla ilerleyen ticaret bankacılığının oluşmasına neden olmuştur.

Katılım bankacılığına bakıldığında, işin faiz kısmında bulunmak istemeyen halkın isteklerini karşılama için kurulan bankalardır. M.Ö. 2123-2081 kadar dayanır ve faizsiz bankacılık olarak da adlandırılır. Kar ve kiraya dayalı işleyen bankacılık yöntemi faiz içermediği için tercih edilmiş ve islami kesime hitaben ortaya çıkmıştır. Günümüzde işleyişte olan bankalara bakılacak olursa, Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım olmak üzere 5 banka bulunmaktadır.

2008 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) taşınmaz mal piyasasında (özellikle konut) büyük bir düşüş yaşanmıştır. Sadece düşük gelirli ailelerin iflas ettiği düşünülmüş fakat bütün ABD mali sisteminde etki oluşturan bu kriz sonucunda yatırım bankalarından Bear Stearns iflas etmiştir. Bunun sebebi elinde yüksek riskli konut kredisi bulundurması olmuştur. Peşinden Lehman Brothers ve Merrill Lynch iflas etmiştir. Krizi durdurmak için ABD Kongresi 700 milyar dolarlık kurtarma paketini onaylamıştır. 2008 krizinde Türkiye diğer ülkelere göre az etkilenmiştir. Bunun nedeni olarak da 2001 krizinde yaşadığı olumsuzluklardan sonra aldığı önlemler olmuştur.

1990’dan beri pek çok finansal kriz meydana gelmiştir. Bunlar 1994 yıllarında Meksika’da “Tekila” krizi, 1997 yılında Güneydoğu Asya’da, 1998 yılında Rusya’da, 2000-2001 yılında Türkiye’de olmak üzere çok sayıda finansal kriz yaşanmıştır. En son 2008 Eylül’de ABD’de küresel kriz yaşanmıştır (Korkmaz ve Tay, 2010). 2008 ekonomik krizinin çıkış sebebi, konut kredilendirmelerinden kaynaklandığı için, kriz genel olarak mortgage krizi olarak da ifade edilebilmektedir.

2008 Krizi, yaklaşık 2003 yılında ABD’de mortgage sektöründe meydana gelen aksaklıklarla kendini göstermiştir. Bu tarihlerde kredibilitesi düşük olan kişilere mortgage kredisinin verilmesi ve bu kredilerin geri dönüş riskinin olması ile ABD sallantılı bir mali yapıya maruz kalmıştır. Gelir düzeyi yüksek olmayan kişiler değişken faizli kredileri kullanmışlardır. 2006-2007 senelerinde faiz oranlarının Merkez Bankası tarafından arttırılması piyasada durgunluğa neden olmuştur. Kira gelirleri, konutlara belirlenen satış bedelinin piyasadaki değerinin altında kalmıştır. Gelir düzeyi yüksek olmayan kişiler aldıkları konut kredisi taksitlerini ödeyememişlerdir (Erdem, 2010: 149).

Bu dönemde konut kredilerinin özellikle sabit olmayan faizli krediler başta olmak üzere geri dönüşü zorlaşmıştır. İhraç edilen menkul kıymetlerin bu kredilerin geri dönüşüne bağlı olması ve bu dönüşün de gerçekleşmemesi, ihraç edilen menkul kıymetlerin fiyatlandırılmasında sıkıntıya sebep olmuştur. Yatırımcılar riski fazla olmayan hazine kâğıtlarını tercih etmeye başlamışlardır. Finansal kuruluşlar para akışını sağlamada sıkıntı yaşamaya başlamışlardır. Kısa vadeli likidite ihtiyaçlarını karşılamada varlığa dayalı menkul kıymetler güvence olarak sunulamamıştır. Bu durum finansal kuruluşları iflas riski ile karşı karşıya bırakmıştır (Özdemir, 2012: 32).

Ownit Mortgage Solutions firması 2006 yılının Mart ayında İpotek kredilerinin geri ödemelerindeki gecikmelerin yaşanması, geri dönüş kayıplarındaki yüzdelerdeki artışlarla iflas ettiğini açıklamıştır. 2007 tarihinde Bear Sterns'a ait ipotek kredilerine yönelik olarak menkul değerlere yatırım yapan iki koruma fonunun da iflasın eşiğinde olduğuna dair söylentiler çıkmıştır. Mody's in 10 Temmuzda ipotek bonolarının derecelerinin azalttığını açıklaması ve diğer derece kuruluşlarının da Mody's gibi açıklamalar yapması Dünya Finans Piyasasının dikkatini bu yöne çekmiştir. Tüm bu gelişmelerden sonra ABD ipotek kredisi şirketi Countrywide Financial Corporation'ın da karında düşüş olduğunu açıklamıştır. ABD'de konut satışlarının eskiye oranla %6,6 düşüş olduğu görülmüştür (Kaya, 2013: 22).

Yatırımcıların riske girmeden kar sağlama isteği ile buna bağlı olarak fazla maliyetli olmayan kredileri kişilere vermesi dengesiz bir şekilde kredi genişlemesine neden olmuştur. Ayrıca borçlanma artmış ve mali sistemde kontrolsüzlüğe sebep olmuştur. ABD de 2008 krizi bu nedenlerle büyümeye başlamıştır (Taşar, 2010: 18).

Konut kredilerinde yaşanan sıkıntılar ABD konut piyasasında para akışının sağlanamamasına sebep olmuş ve bu likidite probleminden dünyanın büyük yatırım bankalarından biri olan Lehman Brothers da etkilenmiştir. Bu bankanın 2008 yılının Eylül ayında iflas ettiğini açıklamasıyla kriz patlak vermiş ve bu durum gelişmiş ülkelerin borsalarında düşüşe sebep olmuş hatta bazı ülkelerde borsa durma noktasına gelmiştir (Erdem, 2010: 149). Lehman Brothers'ın iflası ile finansal piyasalarda güvensizlik başladı (Acar, 2012: 185).

2008 Krizi kredi kriziyle başlamış para akışının sağlanamaması kriziyle devam etmiş ve son olarak güven krizine dönüşmüştür. Bu kriz sadece ABD'yi değil gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkeyi etkilemiş birçok mali kuruluş iflas riski ile karşı karşıya kalmıştır. Kısaca 2008 Küresel Kriz dünya ekonomilerini önemli ölçüde etkilemiştir (Kaya, 2013: 131).

II. Literatür Araştırması

Eleren ve Karagül (2008), çalışmada 1986-2006 yılları arasında performans düzeyi belirli ağırlıklar dikkate alınarak tüm kriterlerin değerlendirilmesi için ÇKKV yöntemlerinden TOPSİS kullanılmıştır. 7 ayrı

Küresel Kriz Çerçevesinde Katılım Bankalarının ve Ticari Bankaların Mali Performanslarının TOPSİS Yöntemiyle Analizi

makro değişken (Büyüme Oranı, Cari İşlemler Açığı/GSMH, Bütçe Dengesi/GSMH, TÜFE (Tüketici Fiyatları Endeksi), Kamu Borç Faiz Oranı ve İşsizlik Oranları) kullanılmıştır. Bu çalışmanın amacı, ülkelerin iktisadi anlamda hangi yılda başarılı olduğunun tespit edilmesidir. Sonuca baktığımızda en iyi yıl 1986 iken, sırayla 1990, 1987 ve 1993 yılları takip etmiştir. En kötü yıllar, 1999, 2001, 2006 ve 2000 yılları olmuştur.

Akyüz, Bozdoğan ve Hantekin (2011), çalışmada İstanbul Menkul Kıymet Borsası (İMKB) 'nda işlem gören, seramik sektöründe faaliyetini sürdüren Anonim şirketin 10 yıllık finansal performans analizi ÇKKV yöntemlerinden biri olan TOPSİS yöntemiyle yapılmıştır. İşletmenin başarı elde ettiği yılların sıralanması ve bu sonucun bundan sonra yapılacak çalışmalarda bilimsel olarak katkı sağlaması amaçlanmıştır. İlk olarak TOPSİS açıklanmış, daha sonra finansal oranlar kullanılarak karar matrisleri yıllar bazında oluşturulmuştur. Yakınlık değerleri saptanmaya çalışılmış, yıllar bazında başarı sıralaması yapılmış ve finansal performansları değerlendirilmiştir. Sonuç olarak 2005 yılı en başarılı yıl olmuştur.

Baykara (2012) katılım bankalarının 2005-2011 yılları arasındaki etkinlik ve verimliliklerinin hesaplanması amaçlanmıştır. Bu hesaplama ÇKKV tekniklerinden biri olan TOPSİS yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre aynı zaman sürecinde faaliyet gösteren bir katılım bankasının etkin çalışmadığı, bir başka katılım bankasının ise yatırımcılarına sunmuş olduğu yatırım araçlarının çeşitlendirilmesi ile doğru orantılı olarak verimliliğinin de arttığı gözlenmiştir.

Yayar ve Baykara (2012), bu çalışma 2005-2011 dönemlerinde katılım bankalarının çeşitli kriterlere göre kaynaklarını verimli ve etkin kullanılıp kullanılmaması açısından araştırılmasına yöneliktir. Verimlilik, eldeki kaynaklar ve elde edilen çıktının girdiye oranıyken, etkinlik ise mevcut hedefe ulaşma seviyesini göstermektedir. Bu araştırma ÇKKV yöntemlerinden olan TOPSİS yöntemiyle yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda Albaraka Türk en etkin, Bank Asya ise en verimli banka olarak belirlenmiştir.

Ege, Topaloğlu ve Özyamanoğlu (2013), çalışmada BİST'de faaliyet gösteren 18 şirket ve bu şirketlerin mali tablolarındaki veriler kullanılarak ÇKKV yöntemlerinden biri olan TOPSİS ile değerlendirilmiştir. 2009-2011 dönemlerinde 9 kriter baz alınmıştır. Amaç firmaların finansal performans puanlarına ulaşmak ve bu puanlarla kurumsal yönetim notlarını karşılaştırmaktır. Analiz sonucunda finansal performans da belirlenen sıralamalar ile kurumsal yönetim notları endeksinde belirlenen sıralamalar pozitif yönde hareket etmediği, yönetim kalitelerinin finansal performansa yansımadağı gözlemlenmiştir.

Gökçalp (2014), bu çalışmanın amacı, küresel kriz öncesi (2005-2007) ve küresel kriz sonrası (2008-2013) dönemlerde katılım bankaları ve mevduat bankalarının karlılıkları arasında fark olup olmadığının incelenmesidir. Bu amaca ulaşmada kullanılan yöntem t-testi tekniğidir. Yapılan araştırmalar sonucunda

katılım bankaları karlılığında istatistiki olarak etki bulunurken, mevduat bankalarının karlılığında bulunmadığı görülmüştür. Sonuç olarak krizden daha az etkilenmek için aktif kalitesi, sermaye yapısı ve likidite oranları iyileştirilmelidir.

İşseveroğlu ve Sezer (2015), çalışmada 16 tane emeklilik ve hayat emeklilik şirketlerinin 2008-2012 dönem mali tabloları ÇKKV yöntemlerinden biri olan TOPSİS yöntemi kullanılarak analizi yapılmıştır. Öncelikle, finansal oranlar her bir şirket için ayrı ayrı belirlenmiş ve hesaplanmıştır. Daha sonra TOPSİS yöntemi kullanılarak hesaplanan performans skorlarına göre sıralanmıştır. Elde edilen sonuçlar karşılaştırılmış ve sonuç olarak emeklilik şirketlerinin performans olarak analiz boyunca değişmediği saptanmıştır.

Ozen, Yeşildağ, Soba (2015), bu çalışmada amaç, şirketlerin finansal performansını belirlemektir. ÇKKV yöntemlerinden biri olan TOPSİS yöntemi kullanılmıştır. Bununla beraber performans ve finansal oranlarla hisse senetlerinin borsa getirileri arasındaki ilişkiyi gözlemlemektir. Borsa İstanbul Gıda Endeksinde yer alan dört işletme ve bu işletmelerin 2000:4-2014:3 dönemlerine ait 20 finansal oran kullanılmıştır. Korelasyon analiziyle elde edilen sonuçlarda, TOPSİS performans skorları ile hisse senedi getirileri arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. Finansal oranlar ve hisse senedi getirileri arasında ise dört işletmenin üçünde değişkenler arasında genel itibariyle ilişki gözlemlenmemiştir. Tek bir işletmede karlılık oranları ve piyasa getirileri arasında pozitif ilişki söz konusu olmuştur. Çalışma sonucunda hisse senedi fiyatlarının küçük işletmelerde dışsal faktörler tarafından ortaya çıkarılmıştır.

Sakarya, Yıldırım ve Akkuş (2015), yaptıkları çalışmada Borsa İstanbul'da işlem gören 14 enerji şirketinin analizini finansal tablolardan elde edilen verileri kullanılarak TOPSİS yöntemi yardımıyla analiz etmişlerdir. Finansal performans ölçümü için 10 adet oran ele alınmıştır. Kullanılan bilgiler, BİST'in ve Kamuyu Aydınlatma Platformu'nun(KAP) resmi internet sitesinde yayınlanan mali tablolardan alınmıştır. Belirlenen oranlar ayrı ayrı her şirket için hesaplanmış ve hesaplanan oranlar TOPSİS yöntemi kullanılarak tek bir puana çevrilmiştir. 2010-2014 yılları olmak üzere 5 yılın finansal performans değerlemesinde elde edilen sonuçlara bakıldığında TUPRS her yılda başarılı olduğu ve bunu son yılda ilk sırada yer alarak gösterdiği görülmektedir.

Pehlivan (2016), bu çalışmada, katılım bankalarının tarihi gelişimleri, özellikleri, ortaya çıkış nedenleri, ekonomiye katkıları, Türkiye'deki mevcut durumu, bankacılık sektöründeki önemi ve mevduat bankaları ile karşılaştırılması ele alınmaktadır. 2006-2014 dönemlerinde bazı oranlar (kârlılık oranları, sermaye yeterlilik rasyosu ve gelir-gider oranları) ve bazı büyüklükler (aktif toplamı, özkaynaklar, toplanan fonlar, kullanılan fonlar, net kâr, personel ve şube sayısı) kullanılarak değerlendirme yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda katılım bankalarının giderek artan bir öneme sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Dinçer, Hacıoğlu ve Yüksel (2017) yapmış oldukları çalışmada Türk bankacılık sektörüne kriz etkilerinin azaltılmasına yönelik getirilebilecek çözüm

Küresel Kriz Çerçevesinde Katılım Bankalarının ve Ticari Bankaların Mali Performanslarının TOPSİS Yöntemiyle Analizi

önerilerini, TOPSIS yöntemi ile analiz etmiştir. Çalışmada, Türk bankalarına finansal krizlerin etkilerini en aza indirmeye yönelik stratejileri, bulanık ANP ve bulanık TOPSIS yöntemlerini kullanarak değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, sermaye enjeksiyonu en önemli strateji olarak ortaya çıkarken, faiz oranını düşürme stratejisinin en önemi ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak, finansal kriz sırasında stratejik hedeflere ulaşılması bakımından özel bankaların Türkiye'nin en başarılı bankacılık grubu olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, devlete ait bankalar bu konsept ile ilgili en düşük dereceye sahiptir.

Aras ve diğerleri (2017) çalışmalarında Garanti Bankasının sürdürülebilir performans etkinliğini ölçmek için TOPSIS yöntemini kullanmışlardır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, Garanti Bankasının sürdürülebilirlik performansının arttığını tespit etmişlerdir.

Wankea, Hassan ve Gavião (2017) çalışmalarında 88 ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) bankasının 2010-2013 verilerini kullanarak TOPSIS yöntemi ile performans değerlemesi yapmışlardır. Yapılan çalışmada, İslami ilkelerin bankacılık verimliliğindeki rolünü ortaya koymaya çalışmışlardır.

Mehir ve diğerleri (2017) yaptıkları çalışmada Hindistan'da faaliyet gösteren bankaların performansını ölçmek için TOPSIS yöntemi kullanmışlardır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, Hindistan bağlamında, özel sektör bankalarının kamu sektörü bankalarından önemli ölçüde daha iyi performans gösterdiğini ve TOPSIS analizinden belirlenen tüm üst düzey bankaların özel sektör bankaları olduğu anlaşılmıştır.

Aras, Tezcan ve Kutlu Furtuna (2018) çalışmalarında seçilen 4 Türk mevduat bankasında 2012-2014 yılları verilerini kullanarak TOPSIS yöntemi ile performans analizi yapmışlardır. Yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, bankaların iyileştirme çalışmaları, performanslarına doğrudan etki etmiştir.

Wankea, Kalam ve Emrouznejad (2018) yaptıkları çalışmada, 2010-2014 yılları arasında BRICS ülkelerinde (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) bankacılık sektörünün verimlilik düzeylerini, iki aşamalı bulanık bir yaklaşımı kullanarak analiz etmişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre, bankacılık sektöründeki verimliliğin ülke brüt tasarrufları ve GINI endeks oranı ile pozitif olarak ilişkili olduğun, ancak nispeten yüksek enflasyon oranları ile negatif ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Shuvashish ve Arindam (2018) yaptıkları çalışmada, 2000-2003 yılları arasında Bangladeş'te seçilmiş belirli bankaların finansal performansını TOPSIS'in yardımıyla analiz etmişlerdir. Çalışma kapsamında on dokuz banka seçilmiş ve elde edilen verilerin ağırlıkları Shannon entropi yönteminin yardımıyla hesaplanmıştır. Seçilmiş bankaların kompozit endeks değerleri, TOPSIS bazında belirlenmiş olup, yabancı ticari bankaların karlılık, verimlilik, dayanıklılık ve sağlamlık, büyüklük ve büyüme ve aktif kalite pozisyonları, diğer

bankalara göre daha öncelikli sıralarda olduğu sonucuna varılmıştır. Özel ticari bankalar, devlete ait ticari bankalarından daha iyidir.

Anyaeche ve Ighravwe (2018) yaptıkları çalışmada, Nijerya'da faaliyet gösteren bankaların hizmet kalitesine göre performans değerlemesini TOPSIS yöntemi ile gerçekleştirmişlerdir. Elde edilen TOPSIS sonuçları Banka A'yı en iyi banka olarak belirlemiştir. Ayrıca elde edilen sonuçlar, iki ATM'li bankaların ikiden fazla ATM'ye sahip bankalardan daha yüksek sıralarda yer aldıklarını ortaya koymuştur.

III. Küresel Kriz Çerçevesinde Katılım Bankalarının ve Ticari Bankaların Mali Performanslarının TOPSIS Yöntemiyle Analizi

Yukarıda yazılan konular hakkında verilen genel bilgilerden sonra uygulama kısmı bu bölümde yapılacaktır. Öncelikle uygulamanın amacının neler olduğu belirtilmiştir. Kullanılan TOPSIS yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bu yöntemde kullanılan bankalar ve rasyolar tablolar halinde gösterilecektir. Uygulanan yöntemin bankaların mali performansı üzerindeki etkilerine ulaşılacaktır. Ulaşılan sonuç neticesinde 3 döneme ayrılarak hem bankaları kendi içlerinde hem de birbirleri arasında sıralamalarına yer verilecektir.

A. Araştırmanın Amacı

Çalışmada katılım ve mevduat bankalarının küresel kriz öncesinde, küresel kriz döneminde ve küresel kriz sonrasında mali performanslarının analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bu analizin yapılabilmesi için TOPSIS yönteminden faydalanılmıştır. Çalışma kapsamında ilk etapta bankalarda kullanılacak rasyolar belirlenmiştir. Elde edilen finansal rasyolar kullanılarak ÇKVV'den TOPSIS yöntemi kullanılarak krizin bankalara nasıl yansıdığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Analiz kapsamında kriz öncesi kriz anı ve kriz sonrası ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Çalışmadan elde edilene verilere göre bankaların verimlilik sıralaması belirlenmeye çalışılmıştır.

B. TOPSIS Yöntemi Tanımı

TOPSIS yöntemini (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution) Yoon ve Hwang 1980 yılında geliştirmiştir. TOPSIS alternatifler arasında en iyi seçimin yapılmasında ve karar verme sürecinde kullanılır (Yıldırım ve Önder, 2015:133-139). Bu yöntem alternatifler arasından pozitif ideal çözüme en yakın (PIS) ve negatif ideal çözüme en uzak (NIS) mesafelerde olması şartını taşır. Elde edilen kriterler hedefe ya da PIS'e en yakın olması istenmektedir (Şimşek, 2013: 40).

C. Uygulama

i. Uygulamada Kullanılan Veriler

Uygulamada kullanılacak sayısal veriler; ticari bankalar için TBB ve katılım bankaları için TKBB resmi sitelerinden alınarak uygulamaya dahil edilmiştir.

Küresel Kriz Çerçevesinde Katılım Bankalarının ve Ticari Bankaların Mali Performanslarının TOPSİS Yöntemiyle Analizi

Çalışmada kullanılacak rasyoların seçimi aşamasında mevcut literatürde yer alan çalışmalarda dikkate alınarak TBB ve TKBB sitelerinde yayınlanan rasyolardan 28 tanesi kullanılmıştır. Bu rasyolar; Sermaye Yeterliliği (SY), Bilanço Yapısı (BY), Aktif Kalitesi (AK), Likidite (L), Karlılık(K) ve gelir gider yapısı (GGY) rasyolarıdır. Çalışmada kullanılmak için tespit edilen rasyo bilgileri tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Seçilmiş Finansal Rasyolar

Finansal Rasyolar	
Sermaye Yeterliliği	$\frac{\text{Özkaynaklar}}{((\text{Kredi} + \text{Piyasa} + \text{Oper. Riski İçin Gerekli Serm. Yükl.}) * 12.5) * 100}$
	$\frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{(\text{Özkaynaklar} - \text{Maddi Duran Varlıklar})}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{(\text{Özkaynaklar} - \text{Maddi Olmayan Duran Varlıklar})}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{\text{Net Bilanço Pozisyonu}}{\text{Özkaynaklar}}$
	$\frac{(\text{Net Bilanço Pozisyonu} + \text{Net Nazım Hesap Pozisyonu})}{\text{Özkaynaklar}}$
Bilanço Yapısı	$\frac{\text{TP Aktifler}}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{\text{TP Pasifler}}{\text{Toplam Pasifler}}$
	$\frac{\text{YP Aktifler}}{\text{YP Pasifler}}$
	$\frac{\text{TP Mevduat-Fonlar}}{\text{Toplam Mevduat-Fonlar}}$
	$\frac{\text{TP Krediler ve Alacaklar*}}{\text{Toplam Krediler ve Alacaklar}}$
	$\frac{\text{Toplam Mevduat-Fonlar}}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{\text{Alınan Krediler}}{\text{Toplam Aktifler}}$
Aktif Kalitesi	$\frac{\text{Toplam Krediler ve Alacaklar}}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{\text{Toplam Krediler ve Alacaklar}}{\text{Toplam Mevduat-Fonlar}}$
	$\frac{\text{Takipteki Krediler}}{\text{Toplam Krediler ve Alacaklar}}$
	$\frac{\text{Özel Karşılıklar}}{\text{Takipteki Krediler}}$
	$\frac{\text{Maddi Duran Varlıklar}}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{\text{Maddi Olmayan Duran Varlıklar}}{\text{Toplam Aktifler}}$
Likidite	$\frac{\text{Likit Aktifler}}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{\text{Likit Aktifler}}{\text{Kısa Vadeli Yükümlülükler}}$
	$\frac{\text{TP Likit Aktifler}}{\text{Toplam Aktifler}}$
Karlılık	$\frac{\text{Net Dönem Karı (Zararı)}}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{\text{Net Dönem Karı (Zararı)}}{\text{Özkaynaklar}}$
	$\frac{\text{Vergi Öncesi Kar}}{\text{Toplam Aktifler}}$
Gelir Gider Yapısı	$\frac{\text{Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri}}{\text{Toplam Aktifler}}$
	$\frac{\text{Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri}}{\text{Toplam Faaliyet Gelirleri}}$
	$\frac{\text{Faiz-Karpayı Dışı Gelirler (Net)}}{\text{Toplam Aktifler}}$

Atatürk Üniversitesi

Yapılan çalışmada 3’ü katılım, 10’u ticari banka olmak üzere 13 banka yukarıdaki rasyolarla analize dahil edilmiştir. Çalışmada küresel kriz öncesinde (2005-2006-2007), küresel kriz döneminde(2008-2009-2010) ve küresel kriz sonrasında(2011-2012-2013-2014) bankaların mali durumunu görmek için üç bölümde incelemesi yapılmıştır.

Tablo 2: Çalışma Kapsamına Dahil Olan Bankalar

ÇALIŞMADA KULLANILAN BANKALAR
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.
Türkiye Halk Bankası A.Ş.
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.
Akbank T.A.Ş.
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.
Türkiye İş Bankası A.Ş.
Denizbank A.Ş.
Finans Bank A.Ş.
HSBC Bank A.Ş.
Albaraka Türk A.Ş.
Kuveyt Türk A.Ş.
Türkiye Finans A.Ş.

Tablo 2’de çalışma kapsamında olan bankaların hangileri olduğu gösterilmiştir.

ii. Verilerin Modele Uygunluğu

Bütün veriler araştırılmış, bankalar ve rasyolar belirlenmiş, bu çerçevede belirlenen dönemler arasında TOPSİS yöntemi uygulanmıştır. Çıkan sonuçlar hem kamu bankaları ve ticari bankalar olarak ayrı ayrı, hem de kamu bankaları ve ticari bankalar olarak birlikte, küresel kriz öncesi dönem, küresel kriz dönemi ve küresel kriz sonrası dönem olarak üç ayrı dönemde değerlendirmesi yapılmıştır.

iii. Modelin Oluşturulması

Sıralama önceliği olarak model “ C_i^* ” değeri en yüksek olan alternatif alınmaktadır. Dolayısıyla “ C_i^* ” değerleri büyüklük sırasına göre dizilerek alternatiflerin performans sıraları belirlenmektedir.

Atatürk
Üniversitesi

Tablo 3: İdeal Çözüme Göreli Yakınlığın Hesaplanması (2005)

BANKALAR	Si Pozitif İdeal	Si Negatif ideal	Ci	Rank 2005
Ziraat Bankası	0,049988222	0,054519069	0,521677182	4
Halk Bankası	0,060739769	0,041064103	0,403364844	13
Vakıf Bankası.	0,046911315	0,059619673	0,559646298	1
Akbank	0,047207202	0,05346567	0,531083189	2
TEB	0,054124277	0,050271557	0,481547539	7
Garanti Bankası	0,0528904	0,044945169	0,459394979	9
İş Bankası	0,050836364	0,049673345	0,494214395	5
Denizbank	0,05047524	0,047680965	0,485766182	6
Finans Bank	0,049264367	0,05496387	0,527341452	3
HSBC Bank	0,056784729	0,046771951	0,451655566	11
Albaraka Türk	0,05829278	0,048321041	0,453234305	10
Kuveyt Türk	0,062997718	0,042629518	0,403584524	12
Türkiye Finans	0,059043966	0,050486743	0,460936876	8

Küresel Kriz Çerçevesinde Katılım Bankalarının ve Ticari Bankaların Mali Performanslarının TOPSİS Yöntemiyle Analizi

2005 yılı rasyoları dikkate alındığında, birinci sırada yer alan Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. (Türk Anonim Ortaklığı) likidite rasyolarına ilgili yıl itibariyle bakılacak olursa, diğer bankalara göre daha yüksek olduğu görülecektir. Bunu rakamlarla gösterecek olursak; L1=53,26 L2=223,4 L3= 34,4 olarak hesaplanmıştır. Rakamsal olarak bir diğer banka verilerine bakılacak olursa, L1=50,68 L2=83,44 L3=27,01 olarak hesaplanan likidite rasyoları Akbank A.Ş.'ye ait olup ikinci sırada yerini almıştır. Finans Bank A.Ş. üçüncü sıradadır. Likidite rasyoları L1=29,1 L2=69,93 L3=16,46 olarak bulunmuştur. Rakamsal olarak da görüldüğü gibi likidite rasyoları ne kadar yüksek olursa bankalarda o kadar üst sıralarda yer almaktadır. Elbette likidite rasyoları tek başına değerlendirilmemektedir. Genel değerlendirme yapılırken rasyolar ÇKKV yöntemlerinden biri olan TOPSİS ile hesaplandığında bütün hepsi birlikte değerlendirilmektedir.

Diğer bankaların aksine son sırada yer alan üç bankaya bakılacak olursa, Türkiye Halk Bankası A.Ş. düşük likidite rasyolarıyla on üçüncü sırada yer almaktadır. Peşinden Kuveyt Türk A.Ş. on ikinci sırada yerini alırken, on birinci sırada yerini alan diğer banka HSBC Bank A.Ş. olmuştur. Nedeni de sermaye yeterlilik rasyolarının düşük olmasıdır. İlgili yıl verileri yukarıda gösterilen tabloda rakamsal olarak görülebilir.

Bankaların hep birlikte değerlendirilmesinin yanı sıra, katılım bankalarını ve ticari bankaları kendi içlerinde yorumlanacak olursa; ticari bankalar zaten ilk üç sırada yer almış ve yukarıda belirtilen bütün yorumlar ve rakamsal ifadelerle açıklanmıştır. Katılım bankaları kendi arasında sıralanacak olursa; Türkiye Finans A.Ş. ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada yer alan Albaraka Türk A.Ş. ve üçüncü sırada Kuveyt Türk A.Ş. yer almıştır. Zaten uygulama aşamasında üç Katılım Bankası kullanılmıştır. Bunun nedeni Bank Asya A.Ş.'nin kapanması, diğer iki katılım bankasının yeni açılmasından dolayı verilerinin ilgili yıllarda olmamasıdır. Bu ifadeler rakamlarla örneklendirilecek olursa; ilk sırada yer alan Türkiye Finans karlılık rasyoları, K1=2,627 K2=30,93 K3=2,82, ikinci sırada yer alan Albaraka Türk karlılık rasyoları, K1=2,342 K2=25,28 K3=2,112 ve son sırada yer alan Kuveyt Türk A.Ş. karlılık rasyoları, K1=1,27 K2=13,98 K3= 1,27 şeklindedir.

*Atatürk
Üniversitesi*

Tablo 4: İdeal Çözümüne Göreli Yakınlığın Hesaplanması (2008)

BANKALAR	Si Pozitif İdeal	Si Negatif ideal	Ci	Rank 2008
Ziraat Bankası	0,054181013	0,040836498	0,429778657	7
Halk Bankası	0,055641113	0,036827929	0,398273065	12
Vakıf Bankası.	0,051241398	0,039596948	0,435905648	6
Akbank	0,051878227	0,037024256	0,416459187	10
TEB	0,051803391	0,038497986	0,426327781	8
Garanti Bankası	0,04769434	0,042450635	0,470915155	3
İş Bankası	0,051310535	0,042705977	0,454239108	5
Denizbank	0,04920749	0,044182725	0,47309801	2
Finans Bank	0,051113779	0,04370388	0,460925535	4
HSBC Bank	0,054547952	0,033272563	0,378870053	13
Albaraka Türk	0,040134634	0,052100262	0,564864973	1
Kuveyt Türk	0,056854551	0,037891334	0,399925903	11
Türkiye Finans	0,052646913	0,038096159	0,41982444	9

2008 yılında yani küresel kriz döneminde yapılan analiz sonucunda, faaliyette olan bütün bankalar krizden etkilenmesine rağmen katılım bankalarında bu etki minimuma inmiştir. İncelenecek olursa, ilk sırada Albaraka Türk A.Ş. yer almıştır. 2006'da on ikinci sırada yer alan Albaraka Türk, krizden önceki yıl yani 2007'de sağlam bir artış yakalayarak ikinci sıraya yükselmiş ve 2008'de krizi en hafif şekilde atlatan banka olmuştur. Bankanın Likidite rasyolarının yüksek olmasının kriz ortamında kısa vadeli yükümlülüklerini karşılayabileceğinin göstergesi olmuştur. İkinci sırada yerini alan Denizbank A.Ş. krizden önce 2007 yılında on birinci sırada yer almış, kriz döneminde azalışa geçen diğer bankalara oranla krizden etkilenme yaşamamış ve yükselişe geçmiştir. Üçüncü sırada Garanti Bankası A.Ş. krizden önce 2007 yılında yine aynı sırada yer almış kriz döneminde hiçbir değişiklik yaşamamıştır.

İyi olan bankaların aksine krizden olumsuz etkilenen bankalara bakılacak olursa, HSBC Bank A.Ş. krizden en çok etkilenen banka olarak on üçüncü sırada yerini almıştır. Peşinden Türkiye Halk Bankası A.Ş. on ikinci sırada, Kuveyt Türk A.Ş. on birinci sırada bulunmaktadır.

Bankalar kendi aralarında sıralandığında, ticari bankalar içinde ilk sırada Denizbank A.Ş. yerini almıştır. Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ikinci sırada yerini alırken, üçüncü Sıraya Finans Bank A.Ş. gelmiştir. Katılım bankaları içinde ilk sırayı Albaraka Türk A.Ş. almıştır. İkinci sırada Türkiye Finans A.Ş. ve son sırada yine Kuveyt Türk A.Ş. yer almaktadır.

Tablo 5: İdeal Çözümüne Göreli Yakınlığın Hesaplanması (2015)

BANKALAR	Si Pozitif İdeal	Si Negatif ideal	Ci	Rank 2009
Ziraat Bankası	0,03330828	0,085952422	0,72071035	1
Halk Bankası	0,038569816	0,071377439	0,649197097	7
Vakıf Bankası.	0,035863319	0,073870428	0,673178763	4
Akbank	0,035033943	0,075262743	0,682366311	3
TEB	0,036811325	0,073462827	0,666183561	6
Garanti Bankası	0,032856995	0,075534692	0,696867945	2
İş Bankası	0,041173655	0,071266884	0,633818413	10
Denizbank	0,034897541	0,07079117	0,669808243	5
Finans Bank	0,044361073	0,065957258	0,597881216	11
HSBC Bank	0,070198115	0,060101345	0,461255519	13
Albaraka Türk	0,039141581	0,071083277	0,644893341	8
Kuveyt Türk	0,040041524	0,070740496	0,63855575	9
Türkiye Finans	0,045461822	0,061531036	0,575094796	12

2015 yılı dikkate alındığında, analiz sonucunda elde edilen verilere göre geçen yıl olduğu gibi bu yıl da Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. ilk sırada yer almıştır. Bu sonuca bankanın yoğun şekilde karlı çalışması neden olmuştur. Karlılık rasyolarına ilgili yıl itibariyle bakılacak olursa, diğer bankalara göre daha yüksek olduğu görülecektir. Rakamsal olarak Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. karlılık verileri, $K1=1,7$ $K2=16,4$ $K3=2,2$ olarak hesaplanmıştır. İkinci sırada çıkan Garanti Bankası A.Ş. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. 'den sonra karlı çalışmalarıyla başarılı olan bir diğer bankadır. Karlılık verilerine bakıldığında, $K1=1,3$ $K2=11,0$ $K3=1,7$ olarak hesaplanmıştır. Üçüncü sırada çıkan Akbank A.Ş. 2013 yılında ilk sırada olup 2014 yılında bir adım gerileyip ikinci sıraya düştüğünü gözlemlemiştik. Bu yıl da üçüncü sıraya gerileyen bankanın karlılık verilerine bakılacak olursa, $K1=1,3$ $K2=11,2$ $K3=1,6$ olarak bulunmuştur.

Diğer bankaların aksine olumsuz yönde son 3 banka değerlendirilecek olursa, karlılık değerleri ($K1= -1,0$ $K2= -12,5$ $K3= -0,9$) eksilerde olan HSBC Bank A.Ş. on üçüncü sırada yerini almıştır. Likidite ve karlılık rasyolarında diğer bankalar arasında (HSBC hariç) en düşük verilere sahip olan Türkiye Finans A.Ş. on ikinci sıradadır. Sayısal rakamlarla gösterecek olursak; Türkiye Finans A.Ş. 2015 likidite rasyoları, $L1=20,5$ $L2=37,0$ $L3=4,5$ ve karlılık rasyoları, $K1=0,7$ $K2=7,8$ $K3=0,9$ olarak gözlemlenmiştir. Finans Bank A.Ş. likidite rasyoları, $L1=20,9$ $L2=40,07$ $L3=8,79$ ve karlılık rasyoları, $K1=0,8$ $K2= 7,8$ $K3=1,05$ olarak hesaplanan banka verileri ile on birinci sırada yerini almıştır.

Bütün bankaları kendi arasında bu şekilde yorumlarken, katılım bankalarını ve ticari bankaları kendi içlerinde yorumlanacak olursa; ilk üç yine ticari bankalar da yer almakta olduğu için yukarıda ki yorumlar aynıdır. Katılım bankalarını kendi arasında değerlendirilecek olursa, karlılığı en yüksek olan Albaraka Türk A.Ş. ilk sırada yer almaktadır. Peşinden gelen Kuveyt Türk A.Ş.

katılım bankaları arasında ikinci sırada yerini alırken, üçüncü sırada Türkiye Finans A.Ş. yer almıştır.

Tablo 6: Bankaların Sıralaması

	Yıllar	Ziraat Bankası	Halk Bankası	Vakıflar Bankası	Akbank	TEB	Garanti	İş Bankası	Denizbank	Finans Bank	HSBC	Albaraka Türk	KuveytTür	Türkiye Finans
Kriz Öncesi Dönem	2005	4	13	1	2	7	9	5	6	3	11	10	12	8
	2006	2	9	4	3	10	6	5	8	1	11	12	13	7
	2007	1	6	8	4	7	3	9	11	5	10	2	13	12
Kriz Dönemi	2008	7	12	6	10	8	3	5	2	4	13	1	11	9
	2009	5	10	8	4	9	1	7	2	3	13	6	11	12
	2010	3	10	12	1	6	2	9	4	8	7	5	13	11
	2011	8	7	11	2	13	4	10	1	6	3	5	12	9
Kriz Sonrası Dönem	2012	8	5	12	3	13	4	10	2	9	7	1	6	11
	2013	2	4	8	1	7	3	11	10	13	6	9	12	5
	2014	1	5	6	2	12	3	4	11	9	13	10	8	7
	2015	1	7	4	3	6	2	10	5	11	13	8	9	12

Yıllar itibariyle genel sıralamalara bakılacak olursa; ticari bankalar içerisinde Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. 2007,2014 ve 2015 yılları olmak üzere ticari bankalar içerisinde en çok birincilik yakalayan banka olmuştur. Diğer ticari bankalar, Akbank T.A.Ş. 2010 ve 2013 yılları olmak üzere iki defa birincilik yakalamış, Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. (2005), Türkiye Garanti Bankası A.Ş.(2009) , Denizbank A.Ş.(2011), Finansbank A.Ş. (2006) olmak üzere birer defa birincilik elde etmişlerdir. Türkiye Halk Bankası A.Ş. Türk Ekonomi Bankası A.Ş. Türkiye İş Bankası A.Ş. ve HSBC Bank A.Ş. hiç ilk sırada bulunmayan bankalardır. Katılım bankalarına baktığımızda sadece Albaraka Türk A.Ş. 2008 ve 2012 olmak üzere iki defa birinci sırada yer almıştır. Diğer katılım bankaları ilk sırada hiç bulunmamıştır. Yukarıda tablo 5’de yıllar itibariyle banka sıralamaları küresel kriz öncesinde, küresel kriz döneminde ve küresel kriz sonrasında olmak üzere ayrı ayrı gösterilmiştir.

Bütün yılları değerlendirildikten sonra kriz öncesi dönemde, kriz döneminde ve kriz sonrası dönemde bankaların genel durumuna bakılacak olursa, bütün dünyayı etkisi altına alan küresel kriz gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkeleri etkilerken Türkiye bankacılığında beklendiğinden iyi bir şekilde kendini kurtarmıştır. Bunun nedeni olarak da 2001 yılında yaşanan kriz neticesinde bankaların aldığı önlemler olmuştur.

IV. Sonuç

Çalışmada küresel kriz döneminde bankacılığın öncesindeki yıllara ve sonrasındaki yıllara oranla Sermaye Yeterliliği, Bilanço Yapısı, Aktif Kalitesi, Likidite, Karlılık ve Gelir Gider Yapısı oranlarında nasıl değişiklikler olduğu, 2005-2015 yılları banka verileri kullanılarak ÇKKV yöntemlerinden biri olan TOPSİS yöntemiyle değerlendirmesi yapılmıştır. Toplamda Sermaye Yeterliliği (6 tane), Bilanço Yapısı (7 tane), Aktif Kalitesi (6 tane), Likidite (3 tane), Karlılık (3 tane), Gelir Gider Yapısı (3 tane) olmak üzere 28 kriter belirlenmiştir. Bu 28 kriter ile 10 yıl boyunca her yıl ayrı ayrı bankaların başarı sıralaması yapılmıştır.

Bu çerçevede her yılın banka verileri hesaplamalarına bakıldığında ilk sırada yer alan bankalar; 2005 yılında Türkiye Vakıflar Bankası, 2006'da Finans Bank, 2007'de Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, 2008'de Albaraka Türk, 2009'da Türkiye Garanti Bankası, 2010'da Akbank, 2011'de Denizbank, 2012'de Albaraka Türk, 2013'de Akbank, 2014'de Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, 2015'de ise Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası olmuştur.

Yaşanan krizin başta ABD olmak üzere, gelişmiş ülkeleri ve gelişmekte olan ülkeleri derinden etkilemesine rağmen, Türkiye bankalarını derinden etkilemediği, bunun nedeninin de 2001 krizinde yaşanan olumsuz sonuçlardan bankaların çok zarar görmesi ve ayağa kalkarken ileriye hazırlıklı olarak kalkmasıyla aldığı önlemler olduğu görülmüştür. Kriz öncesinde ya da kriz sonrasında ticari bankalar ilk sıralarda görünürken, kriz yılında (2008) katılım bankalarının daha iyi performans gösterdiği, mali değerleri bakımından daha karlı olduğu göze çarpmaktadır. Bankaların sıralamalarında yaşanan azalma ya da artmalar sadece bankanın kendi performansından kaynaklanmamıştır. Bunun bir diğer nedeni de diğer bankaların performanslarıdır. Bankalar buldukları sıralama neticesinde gerileme kaydeden bankaların likidite, aktif kalitesi ve sermayelerini güçlendirmeleri gerekmektedir.

Yukarıda görülen tablolar ve kriterler göz önüne alınarak; çalışmanın amacı kriz öncesi dönem, kriz dönemi ve kriz sonrası dönem olarak üç aşamada TOPSİS yöntemi kullanılarak mali performans analizinin yapılmasıdır. Sonuçlar neticesinde, küresel kriz öncesinde çıkan sonuçlar ticari bankaların performanslarının daha iyi olduğu gözlemlenmiştir. Kriz dönemine katılım bankaları ön plana çıkmıştır bunun nedeni de krize likidite fazlasıyla girmesi olmuştur. Kriz sonrasında ticari bankalar tekrar yükselmiş ve ilk sıralarda yerini alarak krizi çabuk atlatmıştır.

Sonuçlar neticesinde bankaların alması gereken önlemler;

- Likidite, aktif kalitesi ve sermayelerini artırmaları,
- Denetim ve düzenlemelerin gözden geçirilmesi,
- Kamu kurumları ile ve bankalar kendir aralarında ortak hareket ve işbirliği sağlanmalıdır.
- Bankaların konvansiyonel bankacılık işlemlerinden daha farklı ve karlı alanlara da girmeleri konusunda çalışmalar yapmalıdırlar.

Bu çalışma ile Türk Bankacılık sektörüne ve bu sektörde işlem yapan aktörlere bazı öneriler sunulmuştur. Çalışmaya yeni veriler eklenmesi halinde farklı sonuçlar da elde edilebilir. Bu kapsamda yapılan çalışmanın araştırmacılara, bankacılık sektörü çalışanlarına ve ilgi duyanlara yardımcı olması beklenmektedir.

Kaynaklar

- Acar, O. (2012). 2001 Krizi Sonrası Yeniden Yapılandırılan Türk Bankacılığı'nın 2008 Küresel Krizinden Olumsuz Etkilenen Ülkelerden Ayrışması Üzerine Bir Model Önerisi: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce kabul edilmiş Doktora Tezi, İstanbul.
- Akademikindex.net, "Fon Toplama Yöntemleri", Kaynak: <http://saglikyonetimi.net/index.php/pubindexall/187-katilimbankalari/320-kat-l-m-bankalar-n-n-fon-toplama-yoentemleri> (Erişim Tarihi: 23.08.2016)
- Akyüz, Y., Bozdoğan, T. ve Hantekin, E.(2011). TOPSIS Yöntemiyle Finansal Performansın Değerlendirilmesi ve Bir Uygulama, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi (C.X III,S I), ss. 73-92
- Anyaeche, C & Ighravwe, D. (2018). A framework for evaluating the performance of automated teller machine in banking industries: A queuing model-cum-TOPSIS approach.Accounting, 4(2), 53-62.
- Aras, G. ve diğerleri (2017). "Corporate sustainability measurement based on entropy weight and TOPSIS A Turkish banking case study", Meditari Accountancy Research, Vol. 25 Issue: 3, pp.391-413.
- Aras, G., Tezcan, N. ve Kutlu Furtuna, Ö. (2018). "Multidimensional comprehensive corporate sustainability performance evaluation model: Evidence from an emerging market banking sector", Journal of Cleaner Production, Volume 185, 1 June, pp.600-609.
- Baykara, H.V. (2012). Katılım Bankalarında Etkinlik Ve Verimlilik Analizi: (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı İktisat Bilim Dalı, Tokat.
- Dağ, S. ve Bahadır F. Y. (2014). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri, Dora Basım Yayın Dağıtım Ltd. Şti. 1. Baskı, Bursa, s.177
- Dinçer, Hacıoğlu ve Yüksel (2017). "A Strategic Approach to Global Financial Crisis in Banking Sector: A Critical Appraisal of Banking Strategies Using Fuzzy ANP and Fuzzy Topsis Methods", International Journal of Sustainable Economies Management, Volume:6, Issue: 1, pp. 1-21.
- Ege, İ. ve Topaloğlu, E. (2013). Özyamanoğlu, Murat, "Finansal Performans ile Kurumsal Yönetim Notları Arasındaki İlişki: BİST Üzerine Bir Uygulama", Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, Yıl:5, Sayı:9, Kasım, ss. 100-117
- Eleren, A. ve Karagül, M. (2008). "1986-2006 Türkiye Ekonomisinin Performans Değerlendirmesi", Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi, Cilt:15, Sayı:1, Manisa, ss. 1-14.

Küresel Kriz Çerçevesinde Katılım Bankalarının ve Ticari Bankaların Mali Performanslarının TOPSİS Yöntemiyle Analizi

- Er, B. ve Uysal, M. (2012) “Türkiye'deki Ticari Bankalar Ve Katılım Bankalarının Karşılaştırmalı Etkinlik Analizi: 2005-2010 Dönemi Değerlendirmesi”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 26, Sayı:3-4, s.s.365-387.
- Erdem, E. (2010). Para Banka ve Finansal Sistem, 3. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Gökalp, F. (2014). “Kriz Öncesi ve Kriz Sonrası Dönemler İtibariyle Katılım Bankaları ve Ticari Bankaların Karlılığı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 32, ss. 191-201.
- Güneysu, Y., Er, B. ve Ar, İ. M. (2015). Türkiye’deki Ticari Bankaların Performanslarının AHS ve GİA yöntemleri ile incelenmesi, KTU SBE Sos. Bil. Dergisi.
- İşseveroğlu, G. ve Sezer, O. (2015). Financial Performance of Pension Companies Operating in Turkey with Topsis Analysis Method, International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences Vol. 5, No.1, January, pp. 137–147.,
- Kaya, M. V. (2013). 2008 Küresel Krizi ve Ekonomik Çöküş, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ocak, Ankara.
- Korkmaz, E. ve Tay. A. (2016). Küresel Kriz, Türkiye’ye Etkileri ve Çözüm Önerileri, Kasım 2010, Kaynak: <http://www.esfenderkorkmaz.com/arastirma-yazilari/kuresel-kriz-turkiye-ye-etkileri-ve-cozum-onerileri.html> (Erişim Tarihi 23.08.2016).
- Mihir, D. Ve diğerleri (2017). “Comparison Of Financial Performance Of Indian Banks Using Multi-Criteria TOPSIS”, Journal of Commerce & Accounting Research, Vol. 6 Issue 4, pp.16-24.
- Nasıl kolay, “Sermaye Yeterlilik Rasyosu Nedir”, Kaynak: <http://nasilkolay.com/sermaye-yeterlilik-rasyosu-nedir?> (Erişim Tarihi: 05.04.2017)
- Not oku, “Oran analizi”, Kaynak: <http://notoku.com/oran-analizi/> (Erişim Tarihi: 09.06.2017)
- Ozen, E., Yeşildağ, E. ve Soba, M. (2015). Topsis Performance Evaluation Measures And Relation Between Financial Ratios And Stock Returns, Journal of Economics, Finance & Accounting-JEFA, Vol.2 (4), ss.482-500.
- Özdemir, G. (2012). Küresel Krizlerin Önlenmesinde Maliye Politikalarının Rolü: (Yüksek Lisans Tezi), 2008 Küresel Krizi Türkiye Analizi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Parasız, İ. (2009). Para Banka ve Finansal Piyasalar, 9. Baskı, Ezgi Kitabevi, Bursa, Ağustos.

- Pehlivan, P. (2016). Türkiye’de Katılım Bankacılığı Ve Bankacılık Sektöründeki Önemi, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi ISSN: 1303 – 8370 / Nisan/ Yıl: 16 / Sayı: 31, s.296-324.
- Sakarya, Ş. ve AYTEKİN, S. (2013).“İMKB’de İşlem Gören Mevduat Bankalarının Performansları ile Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişkinin Ölçülmesi: PROMETHEE Çok Kriterli Karar Verme Yöntemiyle Bir Uygulama.” Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, C:5, S:2, s. 99-109.
- Sakarya, Ş., Yıldırım, H. H. ve Akkuş, H. T. (2015). “BİST’de İşlem Gören Enerji Şirketlerinin Finansal Performanslarının TOPSİS Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi İle Belirlenmesi”, 19. Finans Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri, 21-24 Ekim, Çorum, ss.601-616
- Shuvashish, R. ve Arindam, D. (2018). “Application Of TOPSIS Method For Financial Performance Evaluation: A Study Of Selected Scheduled Banks In Bangladesh”, Journal of Commerce & Accounting Research, Vol. 7, Issue 1, p.p.24-29.
- Şimşek, A. (2013). Analitik Hiyerarşi Süreci Ve Analitik Ağ Süreci, Yöntemleriyle Online Alışveriş Sitelerinin Seçimi Üzerine Bir Uygulama: (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Isparta.
- Taşar, M. O. (2010). “Türkiye’nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı” ve Makro Ekonomik Etkilerinin Analizi, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi Cilt:3, Sayı:1, s.81.
- Taşkın, A. ve Eren, T. (2016). UEFA Şampiyonlar Ligi’nde Forvet Oyuncularının Performanslarının Çok Ölçütlü Karar Verme Yöntemleri ile Değerlendirilmesi, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:14, Sayı:1, Mart, s.s. 84-85.
- TBB.“Banka ve Bankaların Şube Sayıları”, 2017, Kaynak: https://www.tbb.org.tr/modules/banka-bilgileri/banka_sube_bilgileri.asp (Erişim Tarihi: 32.03.2017)
- TKBB, “Türkiye Katılım Bankaları Birliği Tarihçesi”, Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/kurumsal-hakkinda-tarihcesi> .(Erişim Tarihi: 04.02.2016).
- TÜKETİCİ FİNANSMAN.NET, “Menkul Kıymetleştirme nedir?”, Kaynak: <http://www.tuketificinansman.net/2007/11/menkul-kiymetlestirme-nedir-menkul.html> (Erişim Tarihi: 03.04.2017).
- Vakıfbank, “Vakıf Katılımı Tanıyın” Kaynak:<https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/hakkimizda/Pages/Vakif-Katilimi-Taniyin.aspx> (Erişim Tarihi: 23.08.2016).
- Wankea, P., Hassan M.K. ve Gavião, L.O. (2017). “Islamic Banking And Performance In The Asean Banking Industry: A Topsis Approach With Probabilistic Weights”, International Journal of Business and Society, Vol. 18, pp. 129-150.

Küresel Kriz Çerçevesinde Katılım Bankalarının ve Ticari Bankaların Mali Performanslarının TOPSİS Yöntemiyle Analizi

- Wanke, P., Kalam, A. ve Emrouznejad, A. A. (2018), "Efficiency in BRICS banking under data vagueness: A two-stage fuzzy Approach", *Global Finance Journal*, Volume 35, February, p.p.58-71.
- Yayar, R. ve Baykara, H.V. (2012). "TOPSIS Yöntemi ile Katılım Bankalarının Etkinliği ve Verimliliği Üzerine Bir Uygulama", *Business and Economics Research Journal* Volume 3, Number 4, pp. 21-42 ISSN: 1309-2448.
- Yıldırım, B. F. ve Önder, E. (2015). *Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri*, Dora Yayıncılık, Bursa, s.s.133-139.

*Atatürk
Üniversitesi*